งานแสดงศิลปแห่งชาติครั้งที่ ๒

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี แต่งเป็นภาษาอังกฤษ

พระยาอนุมานราชธน แปล

[ต่อจากฉบับก่อน]

นายเขียน ยิ้มศิริ ปั้นรูปคนขนาดเล็ก (Statuette)(๓๓) เป็นนางระบำไทย ให้ชื่อว่า "ดินแดนแห่งความยิ้มแย้ม" เป็นรูปที่ปั้นขึ้นด้วยมีจิตใจเป็นสมัยปัจจุบันโดยเป็นธรรมดาวิสัยของผู้ปั้น ปฏิมากรรมรูปนี้จะทำให้เป็นที่บันเทิงใจโดยแท้แก่ผู้ดูชม อาจจะมีผู้มาชม

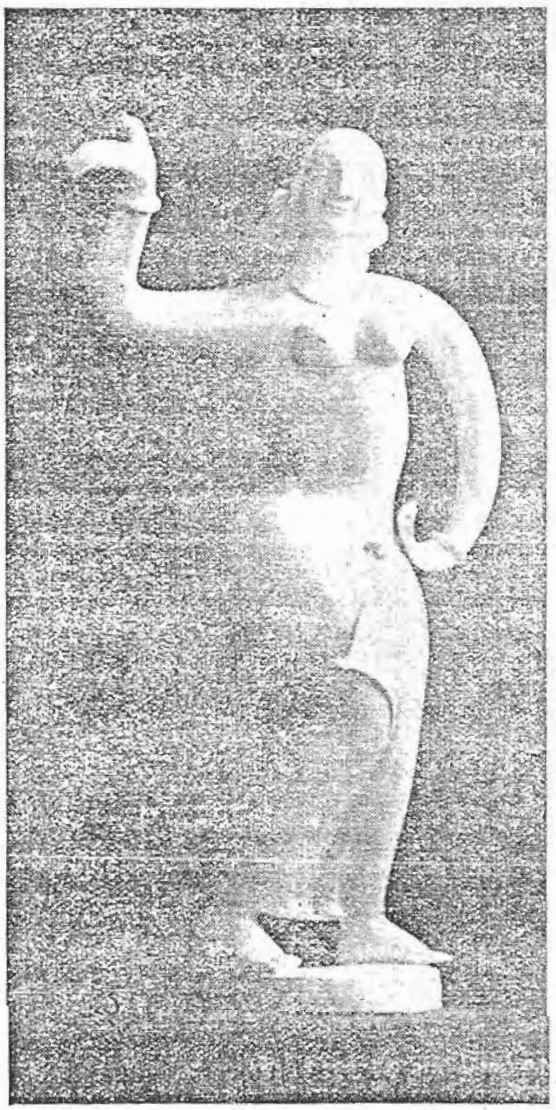

"ดินแดนแห่งความยิ้มแย้ม" โดย นายเขียน ยิ้มศิริ

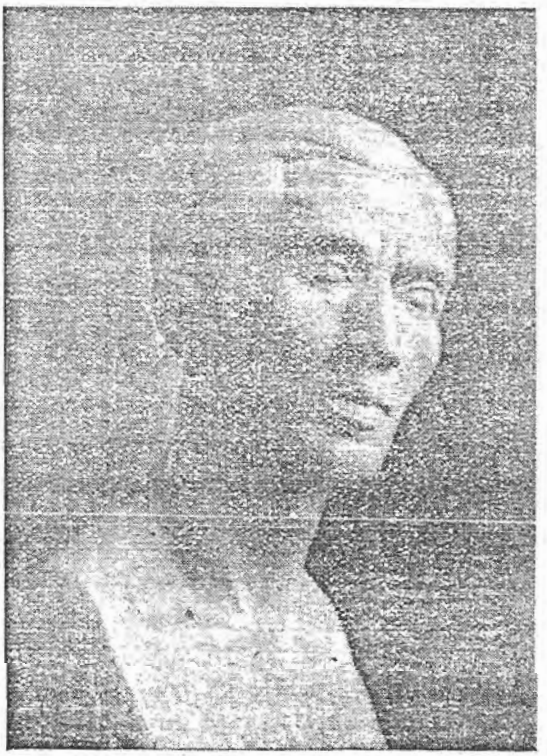

"ม.จ. ขาใจ" โดย นายเขียน ยิ้มศิริ

(๓๓) ปฏิมากรรมรูปคนหรือสัตว์ บรรดารูปนูนเป็นรูปคนหรือสัตว์ มีขนาดไม่เล็กกว่ารูปตัวจริงมากนักหรือไม่ใหญ่กว่ารูปตัวจริงเกินไปนัก เรียกว่า Statue ถ้าเป็นรูปมีขนาดต่ำกว่าเมตรหนึ่งลงมา ก็เรียกว่า Statuette

งานแสดงศิลปหลายคน แสดงความชื่นชมในศิลปแบบใหม่ แต่ข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนว่า เป็นศิลปเข้ากับสมัยของเราได้สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นจึงชอบรูปนี้ด้วยน้ำใสใจจริง นอกนั้นนายเขียน ยมศิริ ยังได้นำรูปปั้นเป็นรูปของหม่อมเจ้ายาใจ จิตรพงศ์ มาแสดงด้วยรูปหนึ่ง ซึ่งเมื่อว่าในเรื่องเหมือนตัวจริงแล้วก็นับว่าดีมาก

นายแสวง สงฆ์มั่งมี แสดงรูปปฏิมากรรมเป็นรูปคนขนาดตัวจริง เป็นรูปผู้หญิงกำลังเช็ดตัวเมื่อเสร็จจากอาบน้ำ ผู้ใดรู้ถึงความยากลำบากของการปั้นรูปปฏิมากรรมขนาดใหญ่ ก็จะรู้คุณค่าของงานของนายแสวง สงฆ์มั่งมี สร้างขึ้นได้เต็มที่ ส่วนสัด (Proportion)[๓๔] บริมาตรทางกายวิภาค (Anatomical volumes) และโดยเฉพาะความประสานกันแห่งเส้นรูปนอก (Outline)[๓๕] ของรูปคนที่สร้างขึ้น ก็มี "ความงามบริสุทธิ์" เป็นพิเศษ ขอแสดงความยินดีด้วยน้ำใสใจจริงแห่งการสำเร็จผลอย่างงดงามของศิลปินผู้นี้

"เสร็จสรง" โดย นายแสวง สงฆ์มั่งมี

รูปที่เห็นกอดกันกลม คือรูปนักมวยปล้ำสองคน ซึ่งนายอำนาจ พ่วงสำเนียง เป็นผู้ปั้น

---

(๓๔) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

(๓๕) เส้นรูปนอก ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกล่าวพรรณนาหรือการเขียนหนังสือ เส้นรูปนอกหมายความถึงเนื้อหาของเรื่องที่พรรณนา เป็นอย่างเรื่องย่อหรือใจความ

ถ้าเกี่ยวกับศิลปการปั้น คือปฏิมากรรม รูปเส้นนอกมีความหมายเท่ากับคำว่า มวล (Mass) กล่าวคือได้แก่เส้นที่วงล้อมรอบรูปไว้ จะเป็นรูปเดียวหรือหลายรูปก็ตามที

ปฏิมากรรมรูปคน เรือน หรือสิ่งใด ๆ ที่มีบริมาตรเป็นสามมิติ (คือ กว้าง ยาว และหนา) เมื่อมองดูจากแง่ใด รูปนั้นจะเป็นสิ่งที่กำหนดรูปบริมาตรในอวกาศ (คือกินเนื้อที่ในอากาศตามรูปที่เป็นอยู่) และเส้นที่เป็นขอบเขตของรูปนั้น ท่านเรียกว่า รูปเส้นนอก

ที่กล่าวมาแล้วนี้ อาจใช้แก่ภาพวาดหรือภาพระบายสีได้เหมือนกัน เพราะด้วยอาศัยดินสอหรือสี เรากำหนดรูปเส้นนอกของมวลสิ่งที่สมมติว่าอยู่ในอวกาศ หรือพื้นหลังของภาพ ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับวัตถุที่ประกอบเป็นรูปเส้นนอกนั้นก็ได้

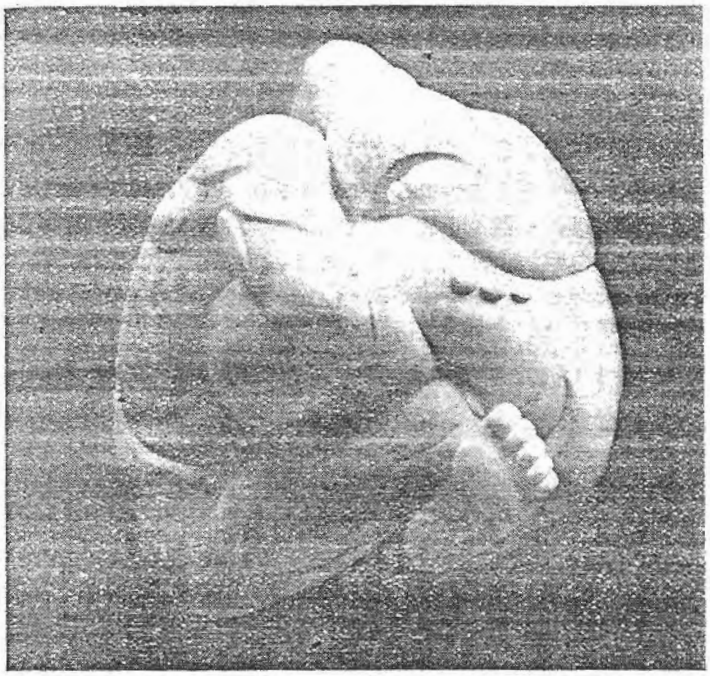

"มวยปล้ำ" โดย นายอำนาจ พ่วงสำเนียง

ไม่ได้ศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปถึงลักษณะรูปร่างของมนุษย์อันเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ทางกายวิภาคและโครงสร้าง (Structure)(๓๗) มิฉะนั้นปฏิมากรรมชั้นเยี่ยมจะเป็นศิลปกรรมทศวรรษนี้ของไทยของเราได้สร้างสรรค์ขึ้นแปลกเป็นพิเศษไม่เคยมีของใคร

นายสนั่น ศิลากร ปั้นรูปคนเป็นรูปโจรองคุลิมาล เมื่อได้สดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธองค์แล้ว ก็เลื่อมใสกลับใจเป็นพุทธสาวก นายสนั่น ศิลากร สร้างรูปขององคุลิมาลนี้ด้วยมโนภาพ โดยให้เห็นองคุลิมาลเท่ากับมีชีวิตเกิดใหม่ภายในผ้ากาสาวพัสตร์ ประสบแต่ความสงบเป็นศานติและความปกป้องภัยอยู่ภายใต้ต้นโพธิพฤกษ์

ความรู้สึกนึกเห็นเป็นมโนภาพถึงความทุกข์ของสรรพสัตว์ซึ่งเกิดมาในโลกนี้ เพราะด้วยความอยากความดิ้นรน คือ และสร้างขึ้นจากมโนภาพเป็นมวลกลม (Spherical mass) มีอาการเคลื่อนไหวแห่งบริมาตร (Movement of volumes) แปลกพิเศษ เป็นปัจจัยส่นับส่นุนให้ดูเด่น เป็นเรืองเด่นกิยาโรสคูโร (Chiaroscuro)(๓๖) ได้อย่างงามมาปฏิมากรรมรูปนี้มจิตใจเป็นสมัยบัจจุบันน่าเสียดายอยู่อย่างเดียว ทศวรรษนี้ผู้สร้า

"ไตรมหาสาวพัสตร์" โดย นายสนั่น ศิลากร

(๓๖) และ (๓๗) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

ตัณหาเป็นมูลเหตุ เป็นปัจจัยให้นายวิชิต เชาวน์สังเกต สร้างเป็นรูปพุทธปฏิมากรเกี่ยวกับจิตใจได้อย่างงามบรรลุหัว ให้ชื่อว่า "ห้ามไฟ ๓ กอง" แสดงพระอาการของพระพุทธองค์กำลังทรงกำจัดเพลิงแห่งกิเลสตัณหาให้ดับสิ้นไป

"ห้ามไฟ ๓ กอง"
โดย นายวิชิต เชาวน์สังเกต

ในบรรดาจิตรกรไทย นายเฟื้อ ทองอยู่ เป็นจิตรกรผู้หนึ่งซึ่งมีความสามารถเป็นบัณฑิตอยู่ในตัวอย่างแปลกพิเศษ น่าเลื่อมใสอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเพราะด้วยเหตุต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ที่นายเฟื้อ ทองอยู่ อุทิศเวลาให้แก่ศิลปของตนทั้งหมดไม่ได้ มีฉะนั้นจะเป็นผู้สร้างสรรค์จิตรกรรมซึ่งมีค่ามากในทางศิลปได้อย่างแน่นอน

ในงานแสดงครั้งนี้ นายเฟื้อ ทองอยู่ แสดงภาพรูปคนเป็นภาพหญิงไทย ให้ชื่อว่า "แสงเพชร" ลักษณะของสีในภาพเมื่อว่าในทาง Prismatic และบรรยากาศ ทำให้เรามีความรู้สึกและความบันเทิงด้วยความสะท้อนอย่างแปลกประหลาดของแสงสว่าง ที่ไปกระทบยังพื้นของเพชร เมื่อว่าถึงการวาดภาพและความจะมุ่งของอวัยวะประกอบแล้ว ภาพรูปคนภาพนี้จัดว่าเป็นที่เยี่ยมภาพหนึ่งในงานแสดงครั้งนี้

"แสงเพชร" โดย นายเฟื้อ ทองอยู่

นางมิเชียม ยิบ เมื่อได้แสดงฝีมือให้ปรากฏในงานแสดงคราวที่แล้ว และเมื่อได้เดินทางไปทั่วยุโรปและทั่วอเมริกา ได้มีโอกาสศึกษาจิตรกรรมสมัยปัจจุบันแล้ว ก็เริ่มงานศิลปของตนอย่างขะมักเขม้นไม่มีหยุด ในงานแสดงคราวนี้ นางมิเชียม ยิบ เออเฟอ นำภาพมาแสดงด้วยมากภาพ เป็นอันยืนยันให้เห็นว่านางมิเชียม ยิบ เป็นจิตรกรสตรีทมีความชำนาญจัดเจนมาแล้วอย่างมั่นคง ภาพของนางมิเชียม ยิบ ที่แสดงครั้งนี้มีลักษณะเหนียวรัง (Restrained)(๓๘) (คือไม่ทำเกินเลยหรือนอกเหนือไปจากที่ควรทำ) ยิ่งกว่าคราวที่แล้วซึ่งในครั้งนี้เพราะด้วยอำนาจแห่งความกระตุ้นใจเมื่อตงตนทำ จึงกล้าระบายสีแสดงจัดและเป็นสีบรสุทธมาก เหมือนอย่างบรรยากาศอันสว่างจ้าแห่งประเทศไทย ส่วนภาพจิตรกรรมที่นำมาแสดงครั้งนี้สีมีวรรณะเรียบ ๆ (Sober tonality — ผลหรืออาการเห็นที่เกิดจากสีแสงสว่าง เงา และอื่น ๆ ประสานกันดูไม่ฉูดฉาดตา) แต่ได้เปรียบกว่ารูปภาพที่นำมาแสดงครั้งก่อน ที่มีผลทางเอกภาพแห่งสี (Unity of chromatic effect) ซึ่งเมื่อกล่าวถึงภาพจิตรกรรมก็หมายความว่าจะเกิดมีขึ้นได้ ก็ด้วยฝีมือความชำนาญทางอาชีพและจากความคิดทางศิลปที่ผูกฝันเป็นระเบียบมาดีแล้ว เป็นที่หวังว่าบีหน้าจะแสดง (Style) ของนางมิเชียม ยิบ คงจะมีวิวัฒนาการต่อไปอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งจะได้เห็นคุณลักษณะของสี

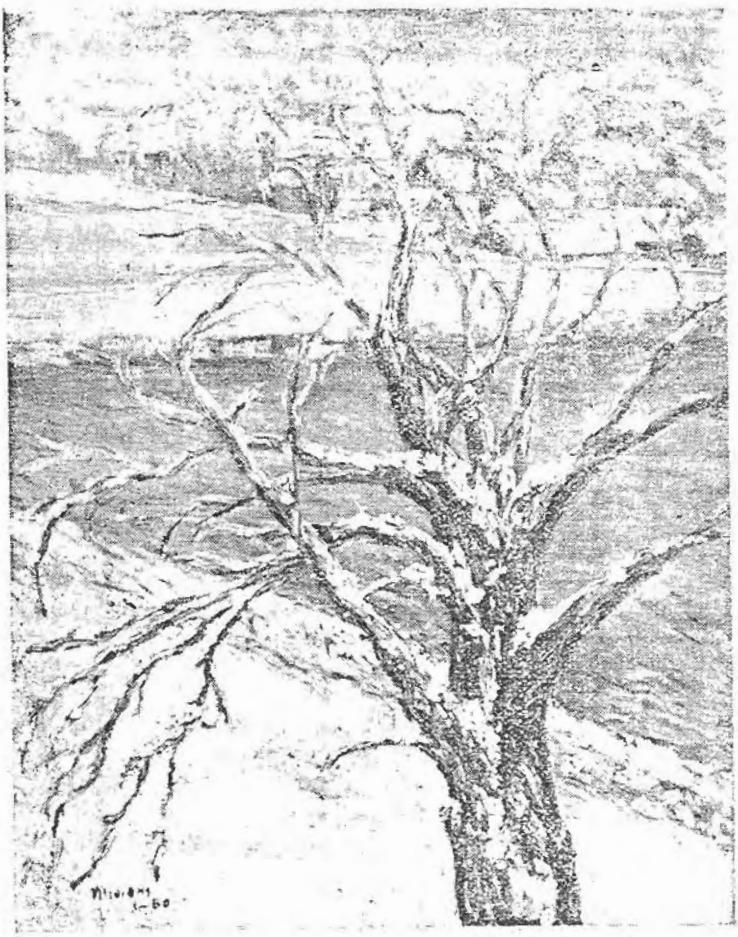

"โคเปนเฮเกน" โดย นางมิเชียม ยิบ

(๓๘) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

กล้าระบายในสมัยแรก เข้ามารวมประสานกันสนิทกับเรื่องสัสนวรรณะเร็บ ๆ ที่ได้สังเกตเห็นในบรรดาภาพซึ่งนำมาแสดงครั้งนี้

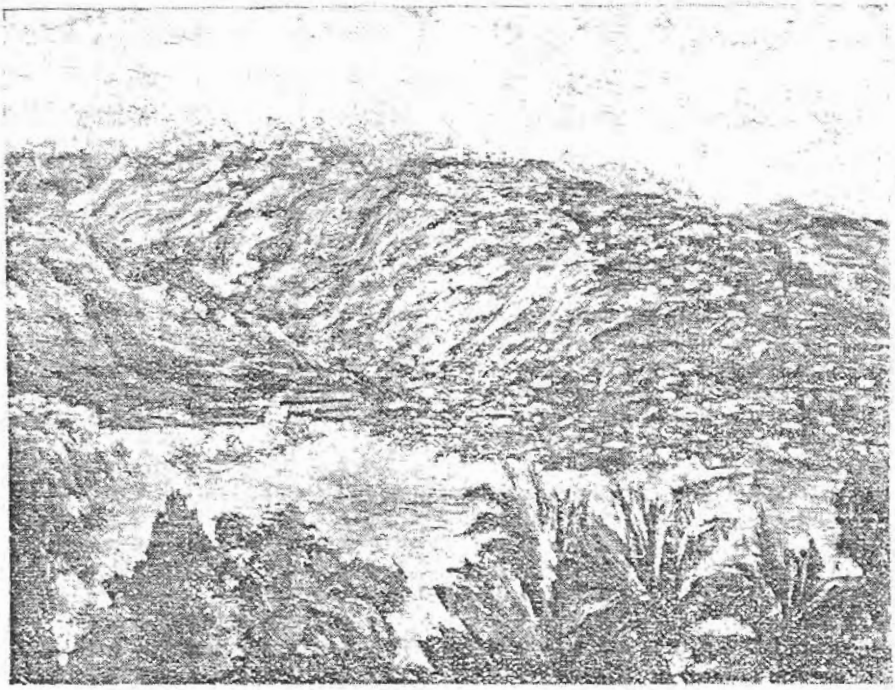

"ฮอนโนลูลู" โดย นางมิเซียม ยิบ

ได้กล่าวมาแล้วว่า การวาดระบายภาพทิวทรรศน์ ไม่ใช่อยู่ที่วาดระบายให้เหมือนกับถ่ายรูปจากของจริงมา แต่อยู่ที่เห็นซึ้งเข้าไปในสิ่งที่ "ไม่เห็น" คือจะต้องมีส่วนสำคัญของธรรมชาติที่เร้นลับอยู่นั้นให้พวยพุ่ง (Emanate)(๓๙) ออกมาในภาพ มิฉะนั้นภาพจิตรกรรมก็จะเป็นแต่ภาพตัวอย่างของสิ่งต่าง ๆ เท่านั้น ครานั้น ถ้าพินิจดูภาพจิตรกรรมของนางมิเซียม ยิบ เราจะมีความรู้สึกเห็นความเป็นกลุ่มก้อนของสิ่งที่ระบายอยู่ในภาพ (เกือบจะเห็นเด่นเป็น

(๓๙) พวยพุ่ง คำนี้อาจใช้ได้หลายนัย และอาจใช้เกี่ยวกับปัญญา ความรู้ และจิตใจได้ด้วย ตัวอย่าง ถ้าเราอ่านฟัง หรือมองดูศิลปกรรมที่ใหญ่ยิ่งและสมบูรณ์ เรารู้สึกปีติชาบซึ้งเพราะด้วยความงาม ซึ่งมีอำนาจแห่งอารมณ์สะเทือนใจพวยพุ่งออกมา กระทำให้เราเคลิบเคลิ้มหลงใหล ครอบงำประสาทอินทรีย์ของเราทั้งหมด

ศิลปินซึ่งเพลินอยู่กับงานศิลปะของตน มีใจจ่ออยู่กับงานนั้น ถ้าอำนาจทางปัญญา ความคิด และจิตใจของตนก็จะพวยพุ่งออกมาไม่หยุดหย่อน แล้วแทรกซึมเข้าไปอยู่ในศิลปกรรม กระทำให้ปรากฏการแสดงทางจิตใจขึ้นในศิลปกรรมนั้น

ถ้าเรามองดูพระพุทธรูปที่งาม เราจะรู้สึกเหมือนว่าเรามีใจสงบเป็นสุข ทั้งนี้ก็เพราะพระพุทธรูปองค์นั้นพวยพุ่งเอาความรู้สึกเช่นนั้นออกมาสู่ดวงจิตเรา เหตุดังนี้ เราอาจกล่าวได้ว่าความพวยพุ่งแห่งศิลปะนั้นเหมือนกับอำนาจสะกดดวงจิตซึ่งสามารถกระทำให้ศิลปกรรมมีลักษณะเป็นอารมณ์ให้สะเทือนใจ และมอบอารมณ์ให้สะเทือนใจทางศิลปะนี้ ให้แก่ผู้ดู ผู้ฟัง หรือผู้อ่านศิลปกรรมนั้น

เหมือนรูปปฏิมากรรม) กับทั้งมีอะไรซึ่งทำให้รู้สึกซึ้งใจอย่างเร้นลับ ยกย่องดวงวิญญาณของเราให้ขึ้นสู่แดนอันสูงและสูงขึ้นทุกที

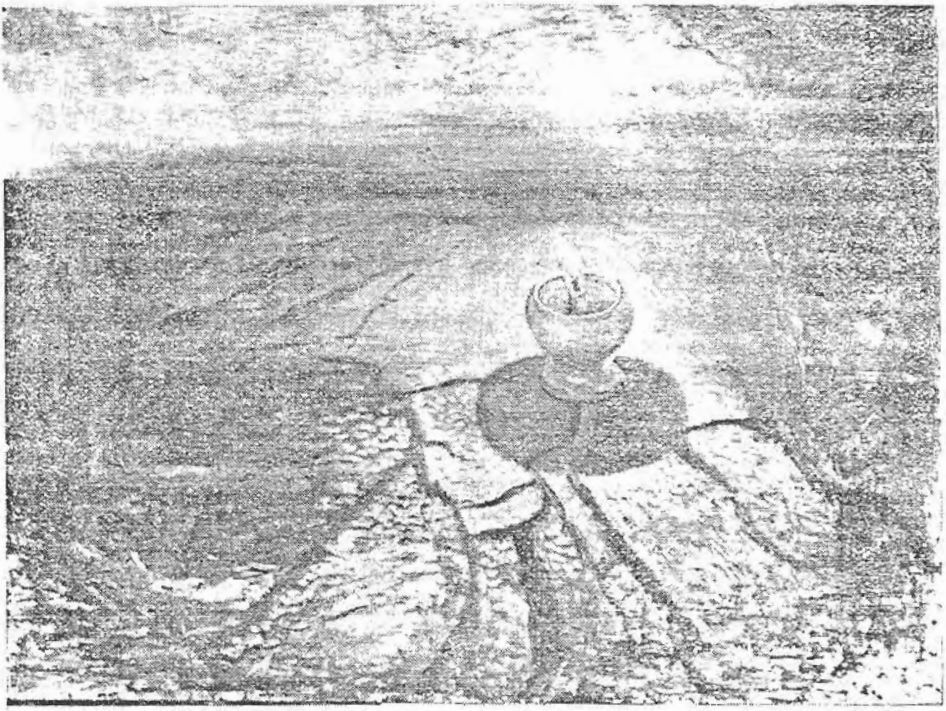

"แสงแห่งมนุษยธรรม" โดย ม. ซาโตมิ

ภาพ "แสงแห่งมนุษยธรรม" ของนายซาโตมิ เป็นภาพจิตรกรรมในความคิดทางใจ (Abstract idea ดูเลขที่ ๒๕) และดำเนินวิธีทำในทางโรแมนติก (Romantic)(๔๐) ความดูเคร่งขรึมของสีสันวรรณะที่ในภาพ กระทำให้บรรเทาลงด้วยแสงสว่างจากดวงชวาลาอันมีความหมายเป็นสัญลักษณ์ และจากแสงสว่างครั้งสุดท้ายของดวงตะวันเมื่อยามเย็นจวนจะลับโลกนไป แผ่นดินอันกว้างใหญ่ไพศาลและแห้งแล้ง ก็แตกร้าวเห็นเป็นรอยเพราะด้วยความร้อนระอุและความแห้งแล้ง ดูประหนึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความว้าเหว่เหี่ยวแห้งใจซึ่งครอบงำดวงใจของมนุษย์ในขณะที่ประสบความหมดหวังกับแค้นใจ แต่ดวงชวาลาอันเป็นสัญลักษณ์ยังส่องแสงไปในแดนอันว่างเปล่าและไพศาล ชโลมเลี้ยงดวงใจอันหดหู่ของเราให้มีความหวังใหม่จนกว่าแสงสว่างแห่งอันใหม่จะกลับมาอีก ภาพจิตรกรรมของนายซาโตมิ ซึ่งกระทำขึ้นด้วยความชำนาญคล่องแคล่วเป็นพิเศษและจากความรู้สึกในรสแห่งศิลปที่สูง ได้พวยพุ่งออกมาให้มีความรู้สึกเกิดเป็นอารมณ์ขึ้นได้อย่างแท้จริง

(๔๐) ดูคำอธิบายในภาคผนวกท้ายเรื่องนี้

"ชายฉกรรจ์" โดย นายจำรัส เกียรติก้อง

ในงานแสดงครั้งนี้ ได้ส่งภาพมาแสดงหลายภาพ สังเกตดูผลจากภาพที่นำมาแสดง เห็นได้ว่านับแต่บทแล้วมา ได้มีความก้าวหน้ามาอย่างประหลาด นายสวัสดิ์ ตันติสุข ยังมีอายุน้อยอยู่ ต้องการแต่จะสร้างสรรค์ศิลปให้มีชนวดเร็ว เหตุนภาพทิวทรรศน์และภาพนิ่งของนายสวัสดิ์ ตันติสุข จึงดูเบนภาพร่างมากไป อันเบนความบกพร่องอย่างทั่วๆไปของจิตรกรชาวไทยเรา ดังได้กล่าวไว้แล้ว

ภาพนิ่งหลายภาพของนายทวี นันทขว้าง มีลักษณะแสดงว่ามาจากจิตรกรผู้มีประสาทไว และความมีอุปนิสัยที่ดีบีนมาในตัวเอง นายทวี นันทขว้าง อาจนายจำรัส เกียรติก้อง เบนจิตรกรมีชื่อเบนที่รู้จักกันดี และเบนผู้มีความชำนาญจัดเจนในศิลปของคนมานาน ภาพรูปคน "ชายฉกรรจ์" ซึ่งเบนรูปของนายแสวงนักปฏิมากรรม จะสังเกตเห็นได้ว่านายจำรัส เกียรติก้อง อาจใช้สีบ้าย ๆ เอาสองสามครั้งเท่านั้นก็ได้ผลทางศิลปงามบริสุทธิ์มาก หวังว่าด้วยความมีสามารถเบนบัณฑิตอยู่ในตัวเบนอันมาก นายจำรัส เกียรติก้อง คงจะได้เอาเฟื่อนำภาพสำคัญ ๆ มาแสดงอีกในงานแสดงปีหน้า

นายสวัสดิ์ ตันติสุข เบนจิตรกรหนุ่มขยันขันแข็งและมีความหวังในอนาคตที่สุกใส

"ช่างเขียน" โดย นายสวัสดิ์ ตันติสุข

ผลงานศิลปที่สำคัญยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยอาศัยการฝึกฝนอยู่เสมอจนกว่าจะมีความชำนาญเต็มที่ ภาพนิ่งของนายทวี นันทขว้าง เป็นภาพผลส้มและผลไม้อื่น ๆ เป็นที่น่าสนใจโดยเฉพาะเรื่องสีและวิธีดำเนินงานสร้าง

นายเกษม สุวงศ์ ได้วาดระบายภาพที่น่าดูภาพหนึ่ง แสดงภาพ "แม่กับลูก" จิตรกรรมชนิดำเนินงานไปในทางมัณฑนศิลป์ ซึ่งให้เห็นนิสัยสามารถของศิลปินผู้นี้ว่า อาจจะทำภาพตกแต่งฝาและเพดานในทางสถาปัตยกรรมได้สำเร็จเป็นผลอย่างดี

"แม่กับลูก" โดย นายเกษม สุวงศ์

(อ่านต่อในฉบับหน้า)